

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาคำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบบรรยาย (Descriptive research) มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาคำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ด้านการปลูกหญ้าแฝกและการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและวิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ด้านการปลูกหญ้าแฝกและการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษากับประชากรซึ่งเป็นโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 7 แห่ง ในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งตะแบก โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบุญธรรม-บุญพริ้ง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยอดโพธิ์ทอง 1 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอาทรอุทิศ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านลาดเรือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนุชเทียนและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านรักไทย โดยทำการศึกษาในกลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 7 คน ครูผู้สอน จำนวน 48 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 55 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 63 คน รวมทั้งสิ้น 173 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาคำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากที่ส่งไปจำนวน 173 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาจำนวน 173 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา

สรุป

1. ผลการศึกษาการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ด้านการปลูกหญ้าแฝกและการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการปลูกหญ้าแฝก พบว่า ในภาพรวมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 มีการดำเนินงานด้านการปลูกหญ้าแฝกอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละชั้น พบว่า ทุกขั้นตอนของการดำเนินการด้านการปลูกหญ้าแฝกมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกชั้น โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ชั้นการดูแลรักษาและติดตามประเมินผล ชั้นการขยายพันธุ์หญ้าแฝก ชั้นเตรียมการและชั้นการขยายผลตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละขั้นตอนแล้ว ปรากฏผลดังนี้

1.1.1 ชั้นเตรียมการ พบว่า ในภาพรวมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณารายการย่อยแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการกำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อใช้ในการเป็นสถานที่สาธิตให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของการใช้หญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำตลอดปีการศึกษา อยู่ในระดับรองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมีการขอรับการสนับสนุนกล้าพันธุ์หญ้าแฝกสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่จากสำนักงานพัฒนาที่ดินเขตหรือสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดหรือสำนักงาน กปร. อย่างต่อเนื่อง ส่วนรายการที่มีผลการดำเนินงานในระดับต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการประสานขอรับการสนับสนุนวิทยากรจากสำนักงานพัฒนาที่ดินเขตสำนักงาน กปร. หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทุกปีการศึกษา

1.1.2 ชั้นการขยายพันธุ์หญ้าแฝก พบว่า ในภาพรวมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนได้มีการศึกษาสายพันธุ์หญ้าแฝกที่เหมาะสมกับการปลูกในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับรองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีการคัดเลือกสายพันธุ์หญ้าแฝกที่เหมาะสมต่อการปลูกในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและรายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการขยายพันธุ์หญ้าแฝกโดยปลูกในพื้นที่ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่วนโรงเรียนมีการขยายพันธุ์หญ้าแฝกโดยปลูกในพื้นที่ของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

1.1.3 ชั้นการขยายผล พบว่า ในภาพรวมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับรองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของหญ้าแฝกให้กับ

ประชาชนและนักเรียนในโรงเรียนทุกปีการศึกษา และรายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนจัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เรื่องหญ้าแฝกไปสู่ประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

1.1.4 ขั้นการดูแลรักษาและติดตามประเมินผล พบว่า ในภาพรวมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการดูแลรักษาให้หญ้าแฝกมีอัตราการรอดตายสูงอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับรองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมีการประเมินผลการปลูกหญ้าแฝกอย่างสม่ำเสมอ และรายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการขยายพันธุ์หญ้าแฝกเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ ส่วนโรงเรียนมีการรายงานผลการปลูกหญ้าแฝกตามวงรอบที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดอย่างสม่ำเสมอ และโรงเรียนมีการติดตามความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานการปลูกหญ้าแฝกอย่างสม่ำเสมอ พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช พบว่า ในภาพรวมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละกิจกรรม พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกกิจกรรม โดยกิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด คือ กิจกรรมปกป้องพันธุ์กรรมพืช รองลงมา คือ กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และกิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุด คือ กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละกิจกรรมแล้ว ปรากฏผลดังนี้

1.2.1 กิจกรรมปกป้องพันธุ์กรรมพืช พบว่า ในภาพรวมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการแล้ว พบว่า รายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากและมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการปรับปรุงซ่อมแซมดูแลแนวป้องกันไฟป่าอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับรองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดทำป้ายชื่อพรรณไม้ติดประจำต้นไม้อย่างสม่ำเสมอ และรายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดทำรั้วหรือป้ายกำหนดขอบเขตพื้นที่ของโครงการฯ อย่างต่อเนื่องสำหรับรายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดอบรมสัมมนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชทุกปีการศึกษา อยู่ในระดับรองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดทำรหัสประจำต้นไม้และขึ้นทะเบียนพันธุ์ไม้อย่างต่อเนื่อง และรายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการสนับสนุนให้มีการอบรมและศึกษาด้านอนุกรมวิธานพืชทุกปีการศึกษา

1.2.2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช พบว่า ในภาพรวมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการแล้ว พบว่า รายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืชในพื้นที่โครงการฯ ตลอดปีการศึกษา อยู่ในระดับรองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมีการบันทึกชื่อและประโยชน์ของพันธุ์ไม้ที่เก็บรวบรวมได้ตลอดปีการศึกษา และรายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการเก็บรวบรวมตัวอย่างพันธุ์ไม้เป็นตัวอย่างแบบแห้งตลอดปีการศึกษา

1.2.3 กิจกรรมการปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช พบว่า ในภาพรวมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการแล้ว พบว่า รายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการเพาะปลูกพันธุ์ไม้ที่เก็บรวบรวมไว้ในพื้นที่โครงการฯ เพื่อขยายพันธุ์ในพื้นที่โครงการฯ อย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับรองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมีการทำนุบำรุงรักษาและขยายพันธุ์พืชอย่างต่อเนื่อง และรายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการเก็บรักษาพันธุ์ไม้ในรูปแบบของเมล็ดหรือชิ้นส่วนพืชที่มีชีวิตโดยจัดส่งให้สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสวนจิตรลดาอย่างต่อเนื่อง ส่วนโรงเรียนมีการจัดทำสวนพฤกษศาสตร์ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

1.2.4 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช พบว่า ในภาพรวมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการแล้ว พบว่า รายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการปรับปรุงซ่อมแซมป้ายชื่อพรรณไม้ในพื้นที่ป่าพันธุ์กรรมพืชท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับรองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดทำป้ายชื่อป่าพันธุ์กรรมพืชท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ และรายการที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์พื้นที่ป่าพันธุ์กรรมพืชให้บุคคลภายนอกเข้าร่วมชมโครงการฯ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอย่างสม่ำเสมอ ส่วนโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกให้แก่เด็กนักเรียน เยาวชนและประชาชนทั่วไปให้มีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของพันธุ์กรรมพืชทุกปีการศึกษา พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและวิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ด้านการปลูกหญ้าแฝกและการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการปลูกหญ้าแฝก

2.1.1 ชั้นเตรียมการ

ปัญหาที่พบ ได้แก่ หญ้าแฝกมีรากเน่า ไม่มีการฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านการขยายพันธุ์หญ้าแฝกอย่างต่อเนื่อง สภาพดินไม่ดี สภาพพื้นที่แห้งแล้งและเป็นดินทราย ขาดวัสดุ - อุปกรณ์ ขาดบุคลากรในการจัดการ

วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ รักษาหญ้าแฝกให้ดีขึ้น รดน้ำเพื่อให้หญ้าแฝกเจริญเติบโตได้ดี มีการอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการขยายพันธุ์หญ้าแฝก ทำการปรับปรุงดินก่อนลงมือปลูก ปลูกหญ้าแฝกให้เหมาะสมกับพื้นที่ คัดเลือกสายพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพดิน พยายามใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น

2.1.2 ชั้นการขยายพันธุ์หญ้าแฝก

ปัญหาที่พบ ได้แก่ โรงเรียนมีพื้นที่ในการขยายพันธุ์หญ้าแฝกน้อย โรงเรียนมีพื้นที่ในการเพาะปลูกน้อย ไม่มีการขยายพันธุ์หญ้าแฝกไปปลูกในที่ชุมชนหรือพื้นที่เป้าหมาย หญ้าแฝกตาย การเพาะขยายพันธุ์หญ้าแฝกไม่เพียงพอ

วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ จัดหาพื้นที่เพื่อขยายพันธุ์หญ้าแฝก จัดพื้นที่ปลูกในแปลงอื่นๆ ที่สามารถปลูกได้ ควรมีการจัดหาพันธุ์หญ้าแฝกให้เหมาะสมกับ พื้นที่ปลูกและทำการขยายพันธุ์ให้ต่อเนื่องทุกปี ขอสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

2.1.3 ชั้นการขยายผลไปสู่ประชาชน

ปัญหาที่พบ ได้แก่ มีการขยายพันธุ์สู่ชุมชนค่อนข้างน้อย ประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจและความสำคัญกับการปลูกหญ้าแฝกเนื่องจากไม่ทราบประโยชน์ที่แท้จริงของการปลูกหญ้าแฝก การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ไม่ต่อเนื่อง พื้นที่เพาะปลูกน้อย ขาดการประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของหญ้าแฝกให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง มีหญ้าแฝกไม่เพียงพอให้กับประชาชน ประชาชนยังขาดความรู้เรื่องหญ้าแฝก ขาดการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทราบว่าสายพันธุ์หญ้าแฝกพันธุ์ใดจะดีกว่ากัน หญ้าแฝกไม่เพียงพอกับจำนวนประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนไม่มีเวลาว่าง ผู้นำชุมชนยังไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร

วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ ทำความเข้าใจกับชุมชนประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบถึงประโยชน์ของหญ้าแฝก ควรนำครู นักเรียนและผู้นำชุมชนไปดูงาน ต้องจัดหาพื้นที่เพิ่มเติม จัดการประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของ

หญ้าแฝกให้กับประชาชน ขยายพันธุ์หญ้าแฝกเพิ่ม ประชาสัมพันธ์และสาธิตการปลูกในพื้นที่ลาดชัน ขอรับการอบรม ขอสนับสนุนหญ้าแฝกเพิ่ม ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการปลูกหญ้าแฝกอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนและประชาชน

2.1.4 ขั้นการดูแลรักษาและติดตามประเมินผล

ปัญหาที่พบ ได้แก่ หญ้าแฝกมีการตายในบางส่วน การดูแลหญ้าแฝกไม่สม่ำเสมอ ไม่มีเวลาดูแลรักษา ขาดแคลนน้ำและอุปกรณ์การรดน้ำ ขาดงบประมาณในการดูแลรักษา หญ้าแฝกมักจะตายในฤดูแล้งเพราะขาดน้ำ ส่วนใหญ่ทางโรงเรียนจะปลูกแฝกตามโครงการฯ ปลูกไปเรื่อยๆ แต่ไม่ดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง ผลผลิตไม่ได้มาตรฐาน มีการติดตามประเมินผลในบางครั้ง เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบหรือผู้บังคับบัญชาไม่ได้มีการติดตามประเมินผล หญ้าขาดน้ำและบริเวณพื้นที่แห้งแล้ง ไม่มีการประเมินผลในลักษณะสภาพที่แท้จริง มีเพียงการรายงานในลักษณะของเอกสาร ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน ขาดแคลนงบประมาณในการดูแลรักษา ขาดการสนับสนุนงบประมาณที่แน่นอน

วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ นำหญ้าแฝกที่เพาะไว้มาปลูกแทนที่ ควรมีการประเมินการปลูกหญ้าแฝกอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ จัดซื้ออุปกรณ์เพิ่มเติมปรับปรุงระบบน้ำให้ดีขึ้นโดยเฉพาะประปาภูเขา ปลูกจิตสำนึก จัดฝายรับผิวดินติดตามประเมินผล โดยมีรางวัลหรือเกียรติบัตรมอบให้ ต้องมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมการประเมินผลที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนโดยการจัดให้มีการรายงานในรูปแบบของเอกสารและภาคปฏิบัติ ควรประเมินผลทุกสิ้นปีและจัดประกวดโครงการฯ โดยมีการมอบรางวัลหรือเกียรติบัตรเพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน เน้นการประเมินผลในทางปฏิบัติมากกว่าในรูปแบบของเอกสารหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปลูกหญ้าแฝกประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดให้มีการสนับสนุนงบประมาณในหลายๆ ด้าน

2.2 ด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

2.2.1 กิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช

ปัญหาที่พบ ได้แก่ การทำป้ายชื่อยังไม่ดีพอ การดำเนินกิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืชไม่ค่อยมีความชัดเจนเท่าที่ควร ขาดการฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง การติดรหัสประจำต้นไม้กระทำไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ประชาชนขาดความรู้และการให้ความสำคัญ

วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ จัดทำป้ายชื่อพรรณไม้ให้ได้มาตรฐานตามแบบของสำนักพระราชวังที่กำหนดให้เป็นมาตรฐานสากล จัดให้มีการจัดกิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืชให้เป็นรูปธรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้น จัดให้มีการอบรมบุคลากรให้มีความรู้

ความเข้าใจในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและทำบัญชีควบคุมศัตรูพืชประจำต้นไม้และสามารถตรวจสอบได้ ควรเน้นความเป็นอยู่ของประชาชนและความคุ้มครองการทำให้เสื่อมลง

2.2.2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช

ปัญหาที่พบ ได้แก่ การสำรวจรวบรวมพันธุกรรมพืชกระทำไม่ต่อเนื่อง การเก็บรวบรวมพันธุ์ไม้กระทำไม่ต่อเนื่อง ต้นไม้ที่โรงเรียนปลูกมักมีการตาย โรงเรียนขาดแคลนพื้นที่ในการดำเนินงาน โรงเรียนขาดแคลนเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรม

วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ ต้องมีการสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืชอย่างจริงจัง ควรแนะนำให้ความรู้แก่นักเรียนให้รู้จักเก็บรวบรวมพันธุ์ไม้โดยวิธีการขยายพันธุ์พืช จัดหาพันธุ์ไม้ที่มีความเหมาะสมในพื้นที่มาปลูก จัดสถานที่เก็บรวบรวมพันธุ์ไม้ หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์

2.2.3 กิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืช

ปัญหาที่พบ ได้แก่ การปลูกรักษาพันธุกรรมพืชกระทำไม่ต่อเนื่อง ด้านการทำนุบำรุงและขยายพันธุ์ไม้พบว่ากระทำไม่ต่อเนื่อง ขาดบุคลากรในการดำเนินงานและการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง ขาดแคลนแหล่งน้ำ ขาดแคลนพันธุ์พืชและพันธุ์ไม้ต่าง ๆ พันธุ์ไม้บางชนิดเจริญเติบโตยากและมักตาย บุคลากรในการดำเนินงานมีน้อยและค่อนข้างมีการย้ายบ่อย

วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ จัดกิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืชอย่างต่อเนื่อง ควรมีการรักษาพันธุ์ไม้อย่างต่อเนื่องและทำแนวป้องกันไฟป่าหรือจัดอาสาสมัครปกป้องรักษาพันธุ์ไม้อย่างต่อเนื่อง จัดบุคลากรครูมาเพิ่ม จัดหาแหล่งน้ำหรือประปาภูเขา ขอสนับสนุนพันธุ์พืชและพันธุ์ไม้ต่าง ๆ มีการดูแลใส่ปุ๋ยให้กับพืช

2.2.4 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

ปัญหาที่พบ ได้แก่ กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชกระทำไม่ต่อเนื่อง ประชาชนให้ความสนใจกับกิจกรรมค่อนข้างน้อย งบประมาณในการดำเนินโครงการค่อนข้างมีน้อย งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง ประชาชนไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควรกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสรรพคุณของพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ทำให้การตัดไม้ทำลายป่ายังคงมีอย่างต่อเนื่อง ประชาชนขาดความสนใจในกิจกรรม

วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ สร้างกิจกรรมโดยนำนักเรียนไปทัศนศึกษาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพื่อให้นักเรียน ได้รู้จักชื่อพันธุ์ไม้และสรรพคุณของพันธุ์ไม้แต่ละชนิด นำเหตุการณ์ตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมาเป็นกรณีตัวอย่างในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชให้กับนักเรียน เช่น เหตุการณ์ที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ เป็นต้น หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมในการดำเนินงานเพื่อให้

การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ควรมีการให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น รมณรงค์ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเข้าใจการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอย่างต่อเนื่อง ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ด้านการปลูกหญ้าแฝกและการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความรู้ความสามารถของบุคลากรภายในโรงเรียน งบประมาณ การสนับสนุนที่โรงเรียนได้รับ วิธีการหรือกระบวนการบริหารจัดการการดำเนินงานโครงการ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้ง 7 แห่ง ซึ่งสอดคล้องกับทวิป ศิริรัศมี (2544) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของการบริหารโครงการ ได้แก่ ความสามารถและความมีอำนาจของผู้บริหารโครงการ ความสามารถและความเหมาะสมของบุคลากรที่ร่วมโครงการทุกด้านและทุกระดับ ความพอเพียงของงบประมาณ ความเหมาะสมของสถานที่ดำเนินโครงการ ความพร้อมและความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยีต่างๆ ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมต่อการบริหารโครงการ แต่อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่า การดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ในด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในส่วนของกิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืชนั้น พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำกว่ากิจกรรมอื่นๆ ในบรรดา 4 กิจกรรม ที่เป็นเช่นนี้อาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก บุคลากรในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขาดความรู้ความเข้าใจทางด้านพันธุกรรมพืชรวมทั้งขั้นตอนหรือกระบวนการเก็บสำรวจรวบรวมพันธุกรรมพืชซึ่งเป็นเพราะบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไม่ได้เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางด้านนี้มาโดยตรง แต่มีความจำเป็นต้องดำเนินการให้ครอบคลุมขอบข่ายของโครงการตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ประกอบกับหน่วยงานต้นสังกัดซึ่งมีหน้าที่กำกับติดตามดูแลการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนโดยตรงยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านพันธุกรรมพืช จึงทำให้กิจกรรมการสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลพันธุกรรมพืชของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีข้อจำกัดในการดำเนินงานตามเหตุผลที่กล่าวมา

2. จากผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและวิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ด้านการปลูกหญ้าแฝกและการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า

ด้านการปลูกหญ้าแฝก ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

มีปัญหาในขั้นเตรียมการ ได้แก่ หญ้าแฝกมีรากเน่า ไม่มีการฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านการขยายพันธุ์หญ้าแฝกอย่างต่อเนื่อง สภาพดินไม่ดี สภาพพื้นที่แห้งแล้งและเป็นดินทราย ขาดวัสดุ - อุปกรณ์ ขาดบุคลากรในการจัดการ วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ รักษาหญ้าแฝกให้ดีขึ้นรดน้ำเพื่อให้หญ้าแฝกเจริญเติบโตได้ดี มีการอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการขยายพันธุ์หญ้าแฝก ทำการปรับปรุงดินก่อนลงมือปลูกหญ้าแฝกให้เหมาะสมกับพื้นที่ คัดเลือกสายพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพดิน พยายามใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น

มีปัญหาในขั้นการขยายพันธุ์หญ้าแฝก ได้แก่ โรงเรียนมีพื้นที่ในการขยายพันธุ์หญ้าแฝกน้อย โรงเรียนมีพื้นที่ในการเพาะปลูกน้อย ไม่มีการขยายพันธุ์หญ้าแฝกไปปลูกในที่ชุมชนหรือพื้นที่เป้าหมาย หญ้าแฝกตาย การเพาะขยายพันธุ์หญ้าแฝกไม่เพียงพอ วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ จัดหาพื้นที่เพื่อขยายพันธุ์หญ้าแฝก จัดพื้นที่ปลูกในแปลงอื่นๆ ที่สามารถปลูกได้ ควรมีการจัดหาพันธุ์หญ้าแฝกให้เหมาะสมกับ พื้นที่ปลูกและทำการขยายพันธุ์ให้ต่อเนื่องทุกปี ขอสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

มีปัญหาในขั้นการขยายผลไปสู่ประชาชน ได้แก่ มีการขยายพันธุ์สู่ชุมชนค่อนข้างน้อย ประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจและความสำคัญกับการปลูกหญ้าแฝกเนื่องจากไม่ทราบประโยชน์ที่แท้จริงของการปลูกหญ้าแฝก การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ไม่ต่อเนื่อง พื้นที่เพาะปลูกน้อย ขาดการประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของหญ้าแฝกให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง มีหญ้าแฝกไม่เพียงพอให้กับประชาชน ประชาชนยังขาดความรู้เรื่องหญ้าแฝก ขาดการประชาสัมพันธ์ ยังไม่ทราบว่าสายพันธุ์หญ้าแฝกพันธุ์ใดจะดีกว่ากัน หญ้าแฝกไม่เพียงพอกับจำนวนประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนไม่มีเวลาว่าง ผู้นำชุมชนยังไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ ทำความเข้าใจกับชุมชนประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบถึงประโยชน์ของหญ้าแฝก ควรนำครู นักเรียนและผู้นำชุมชนไปดูงาน ต้องจัดหาพื้นที่เพิ่มเติม จัดการประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของหญ้าแฝกให้กับประชาชน ขยายพันธุ์หญ้าแฝกเพิ่ม ประชาสัมพันธ์และสาธิตการปลูกในพื้นที่ลาดชัน ขอรับการอบรม ขอสนับสนุนหญ้าแฝกเพิ่ม ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการปลูกหญ้าแฝกอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนและประชาชน

มีปัญหาในขั้นการดูแลรักษาและติดตามประเมินผล ได้แก่ หญ้าแฝกมีการตายในบางส่วน การดูแลหญ้าแฝกไม่สม่ำเสมอ ไม่มีเวลาดูแลรักษา ขาดแคลนน้ำและอุปกรณ์การรดน้ำ ขาดงบประมาณในการดูแลรักษา หญ้าแฝกมักจะตายในฤดูแล้งเพราะขาดน้ำ ส่วนใหญ่ทางโรงเรียนจะปลูกแฝกตามโครงการฯ ปลูกไปเรื่อยๆ แต่ไม่ดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง ผลผลิตไม่ได้มาตรฐาน มีการติดตามประเมินผลในบางครั้ง เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบหรือผู้บังคับบัญชาไม่ได้มีการติดตามประเมินผล หญ้าขาดน้ำและบริเวณพื้นที่แห้งแล้งไม่มีการประเมินผลในลักษณะสภาพที่แท้จริง มีเพียงการรายงานในลักษณะของเอกสารขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน ขาดแคลนงบประมาณในการดูแลรักษา ขาดการสนับสนุนงบประมาณที่แน่นอน วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ นำหญ้าแฝกที่เพาะไว้มาปลูกแทนที่ ควรมีการประเมินการปลูกหญ้าแฝกอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ จัดซื้ออุปกรณ์เพิ่มเติม ปรับปรุงระบบน้ำให้ดีขึ้นโดยเฉพาะประปาภูเขา ปลูกจิตสำนึก จัดฝ่ายรับผิดชอบติดตามประเมินผล โดยมีรางวัลหรือเกียรติบัตรมอบให้ ต้องมีการติดตามประเมินผล การปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมการประเมินผลที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนโดยการจัดการให้มีการรายงานในรูปของเอกสารและภาคปฏิบัติ ควรประเมินผลทุกสิ้นปีและจัดประกวดโครงการฯ โดยมีการมอบรางวัลหรือเกียรติบัตรเพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน เน้นการประเมินผลในทางปฏิบัติมากกว่าในรูปของเอกสาร หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปลูกหญ้าแฝกประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดให้มีการสนับสนุนงบประมาณในหลายๆ ด้าน

ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นเกี่ยวกับด้านการปลูกหญ้าแฝก พบว่า สอดคล้องกับรายงานผลการประชุมสัมมนาเรื่อง การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครั้งที่ 5 ของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2549) ดังนี้ คือ ประเด็นของปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข การส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกในประเทศไทยนั้นมีสภาพปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาอยู่หลายด้าน อาทิ การสร้างความรู้ความเข้าใจ มีปัญหา ในเรื่องของการขาดการเน้นย้ำต่อวัตถุประสงค์หลักของการปลูกหญ้าแฝก ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างถึงลูกถึงคนอย่างต่อเนื่อง ขาดการฝึกอบรมและสร้างแนวร่วมการปลูกในระดับต่างๆ ซึ่งเห็นว่าโรงเรียนเป็นความหวังอันหนึ่ง รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด การส่งเสริมการปลูก มีปัญหาเรื่องขาดการจัดแบ่งพื้นที่ปลูกให้ชัดเจนทั้งในส่วนของพื้นที่สาธารณะ พื้นที่เกษตรหรือพื้นที่ทำการเกษตร ขาดการสนับสนุนการเตรียมกล้าอย่างเหมาะสม ขาดการติดตามประเมินผลและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

ด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้
 มีปัญหาในกิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช ได้แก่ การทำป้ายชื่อยังไม่ดีพอ การดำเนินกิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืชไม่ค่อยมีความชัดเจนเท่าที่ควร ขาดการฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง การติดรหัสประจำต้นไม้กระทำไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ ประชาชนขาดความรู้และการให้ความสำคัญ วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ จัดทำป้ายชื่อพรรณไม้ให้ได้มาตรฐานตามแบบของสำนักพระราชวังที่กำหนดให้เป็นมาตรฐานสากล จัดให้มีการจัดกิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืชให้เป็นรูปธรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้น จัดให้มีการอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและทำบัญชีควบคุมติดรหัสประจำต้นไม้และสามารถตรวจสอบได้ ควรเน้นความเป็นอยู่ของประชาชนและควบคุมการทำไร่เลื่อนลอย

มีปัญหาในกิจกรรมกิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช ได้แก่ การสำรวจรวบรวมพันธุกรรมพืชกระทำไม่ต่อเนื่อง การเก็บรวบรวมพันธุ์ไม้กระทำไม่ต่อเนื่อง ต้นไม้ที่โรงเรียนปลูกมักมีการตาย โรงเรียน ขาดแคลนพื้นที่ในการดำเนินงาน โรงเรียน ขาดแคลนเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรม วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ ต้องมีการสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืชอย่างจริงจัง ควรแนะนำให้ความรู้แก่นักเรียนให้รู้จักเก็บรวบรวมพันธุ์ไม้ โดยวิธีการขยายพันธุ์พืช จัดหาพันธุ์ไม้ที่มีความเหมาะสมในพื้นที่มาปลูก จัดสถานที่เก็บรวบรวมพันธุ์ไม้ หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์

มีปัญหาในกิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืช ได้แก่ การปลูกรักษาพันธุกรรมพืชกระทำไม่ต่อเนื่อง ด้านการทำนุบำรุงและขยายพันธุ์ไม้พบว่ากระทำไม่ต่อเนื่อง ขาดบุคลากรในการดำเนินงานและการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง ขาดแคลนแหล่งน้ำ ขาดแคลนพันธุ์พืชและพันธุ์ไม้ต่าง ๆ พันธุ์ไม้บางชนิดเจริญเติบโตยากและมักตาย บุคลากรครูในการดำเนินงานมีน้อย และค่อนข้างมีการย้ายบ่อย วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ จัดกิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืชอย่างต่อเนื่อง ควรมีการรักษาพันธุ์ไม้อย่างต่อเนื่องและทำแนวป้องกันไฟป่าหรือจัดอาสาสมัครปกป้องรักษาพันธุ์ไม้อย่างต่อเนื่อง จัดบุคลากรครูมาเพิ่ม จัดหาแหล่งน้ำหรือประปาภูเขา ขอสนับสนุนพันธุ์พืชและพันธุ์ไม้ต่าง ๆ มีการดูแลใส่ปุ๋ยให้กับพืช

มีปัญหาในกิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ได้แก่ กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชกระทำไม่ต่อเนื่อง ประชาชนให้ความสนใจกับกิจกรรมค่อนข้างน้อย งบประมาณในการดำเนินโครงการค่อนข้างมีน้อย งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง ประชาชนไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควรกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสรรพคุณของพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ทำให้การตัดไม้ทำลายป่ายังคงมีอย่างต่อเนื่อง ประชาชนขาดความสนใจในกิจกรรม วิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้แก่ สร้างกิจกรรมโดยน่านักเรียนไปทัศนศึกษาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักชื่อพันธุ์ไม้และสรรพคุณของพันธุ์ไม้แต่ละชนิด นำเหตุการณ์ตัวอย่างที่เกิดขึ้น

จริงในสังคมมาเป็นกรณีตัวอย่างในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชให้กับนักเรียน เช่น เหตุการณ์ที่จังหวัดอุดรธานี แพร่ เป็นต้น หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมในการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ควรมีการให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการ จัดกิจกรรมการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น วรรณคดีปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนเข้าใจการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอย่างต่อเนื่อง ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

ข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นเกี่ยวกับด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากปัจจัยภายใต้ข้อจำกัดด้านสภาพพื้นที่หรือภูมิประเทศที่โรงเรียนตั้งอยู่ ด้านงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน ด้านความรู้ความสามารถของบุคลากร ตลอดจนด้านการสนับสนุนต่างๆ ซึ่งมีลักษณะไม่เอื้ออำนวยและเพียงพอต่อการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ทวีป สิริวิศมี (2544) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของการบริหารโครงการ ได้แก่ ความเหมาะสมของสถานที่ดำเนินโครงการ ความสามารถของบุคลากรที่ร่วมโครงการทุกด้าน และทุกระดับ ความพอเพียงของงบประมาณ ความพร้อมและความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยีต่างๆ ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในการบริหารโครงการ เป็นต้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพภารกิจหลักของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษาให้แก่เด็กและประชาชนในถิ่นทุรกันดารเป็นหลัก (กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน, 2539) และมักจะประสบปัญหาในการดำเนินงาน คือ ดินในพื้นที่ที่รับผิดชอบมักมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมต้องมีการบำรุงรักษา (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2549)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ในด้านการปลูกหญ้าแฝก พบว่า ขั้นตอนการขยายผลมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับขั้นตอนอื่นๆ ดังนั้นโรงเรียนจึงควรสร้างความเข้าใจกับผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบถึงประโยชน์ของหญ้าแฝกอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจดำเนินการในรูปของการจัดการประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของหญ้าแฝก จัดนำไปทัศนศึกษาดูงาน ประชาสัมพันธ์และสาธิตการปลูกในพื้นที่ลาดชัน ทั้งนี้โดยขอรับการอบรมและการสนับสนุนหญ้าแฝกเพิ่มเติมจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. จากผลการวิจัยการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ในด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช พบว่า กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับกิจกรรมอื่นๆ ดังนั้นโรงเรียนจึงควรดำเนินการสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืชอย่างจริงจัง โดยแนะนำความรู้เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมพันธุ์ไม้ให้กับนักเรียน ดำเนินการจัดหาพันธุ์ไม้ที่มีความเหมาะสมในพื้นที่มาปลูก จัดหาสถานที่จัดเก็บรวบรวมพันธุ์ไม้ รวมทั้งประสานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในด้านความรู้เกี่ยวกับอนุกรมวิธานพืช ความรู้ด้านการจัดสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และความรู้ด้านการใช้เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น

3. หน่วยงานต้นสังกัดควรนำปัญหาและวิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านการปลูกหญ้าแฝกและการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่พบไปใช้วางแผนส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหาคำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาในเชิงเจาะลึกเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการปลูกหญ้าแฝกและการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในแต่ละขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการวิจัยสำรวจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 เกี่ยวกับการปลูกหญ้าแฝกและการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในลักษณะสภาพที่เป็นจริง